

Historiska vändpunkter - Den ryska revolutionen

Originaltitel
History's Turning Points-
The Russian Revolution

Längd
24 min

Ålder
År (6)7-9/G

Ämne
Historia

Filmnr
6467

Produktion
Transatlantic Films, USA

Svensk version
© Filmo® AB, 1998

Distribution

FILMO

Hammarby Fabriksväg 29-31
120 33 Stockholm
Tel: 08-55 600 600
Fax: 08-55 600 601
Epost: info@filmo.se
www.filmo.se

Följ med på en historisk resa. Möt några av de människor som var med om den ryska revolutionen och upplev händelserna genom dem...

Filmens innehåll

År 1917 abdikerade Tsar Nicholas II från den ryska tronen. Det blev inledningen till den serie händelser som skulle ge upphov till den kommunistiska Sovjetstaten. I 70 års tid styrde kommunisterna i Ryssland och påverkade livet för människor över hela världen.

Filmen skildrar det kommunistiska maktövertagandet i Ryssland samt maktkampen mellan två av huvudpersonerna - Vladimir Lenin och Alexander Kerenskij. Filmen ger dessutom en mycket levande bild av hur livet kunde se ut i Ryssland, från tiden strax innan tsaren störtades tills oktoberrevolutionen 1917.

Filmens syfte

- att skildra orsakerna till den ryska revolutionen
- att skildra livet i Ryssland före och under revolutionen
- att presentera Vladimir Lenin och Alexander Kerenskij
- att skildra några kända händelser i samband med revolutionen, bl.a. oktoberrevolutionen
- att förklara varför den ryska revolutionen ses som en historisk vändpunkt

Bakgrund

“Den ryska revolutionen” är egentligen en samlingsbenämning på en rad revolutionära uppror och maktskiften som ägde rum i Ryssland 1905-1917.

Under flera hundra år var Ryssland ett feodalt välde där jordbruket utgjorde den viktigaste näringen. 80 procent av det ryska folket stod i skuld till jordägarna och var i princip livegna. *Tsar Nikolaj II* styrde Ryssland helt avskild från folket och såg aldrig konsekvenserna av sina beslut. Det ryska folket var djupt religiöst och tillhörde den rysk-ortodoxa kyrkan, som hade enorm makt och motsatte sig förändringar.

Missnöjet mot tsaren växer

Rysslands svåra militära nederlag i kriget mot Japan (1904-1905) samt under första världskriget (1914-1919) skapade svält och social nöd i landet. Flera miljoner människor dog vid fronten och tusentals soldater valde att desertera. Många av dessa flydde till städerna, där de anslöt sig till bolsjevikerna som var motståndare till kriget. Oron bland folket växte, men det fanns även ett växande missnöje inom aristokratin. Många betraktade *Tsar Nikolaj II* som en svag ledare som förlitade sig på dåliga rådgivare.

Missnöjet mot tsaren var till en början oorganiserat. Grupper eller enskilda personer utförde ibland attentat där man bl.a. försökte mörda tsaren. De olika grupperna utgjordes bl.a. av liberala och socialdemokratiska grupper, som ville genomföra ekonomiska reformer men utan revolution. Bonderevolutionärerna ville fördela jorden rättvist mellan folket. Etniska grupper som utsatts för förtryck krävde större självständighet, medan anarkistiska och vänsterradikala grupper strävade efter att stöta tsaren, upprätta ett revolutionärt styre och skapa ett helt nytt samhälle. Bland de anarkistiska grupperna fanns *bolsjevikerna*. Dessa utgjordes av en mindre grupp av det socialdemokratiska partiet och bestod av yrkesrevolutionärer. Bolsjevikernas ledare var *Vladimir Lenin*.

1905 års revolution

Det första större upproret var *1905 års revolution*. Då utmynnade en längre tids missnöje bland arbetare, studenter, intellektuella och bönder i det som kallas *Blodiga söndagen*. Regeringssoldaterna dödade de fredliga demonstranterna framför Vinterpalatset i Sankt Petersburg. Detta ledde till generalstrejker som spred sig över hela riket. Arbetarna bildade *sovjet* (arbetarråd) för att organisera strejkerna och beväpna sig. På pansarkryssaren *Potemkin* i Odessas hamn utbröt myteri och på landsbygden gjorde bönderna uppror mot godsägarna. Till slut tvingades *tsar Nikolaj II* att skapa ett rådgivande parlament med ledamöter från hela landet - *duman*. Tack vare denna reform kunde tsaren splittra oppositionen och gjorde det möjligt för regeringen att slå ned revolutionsförsöket och arrestera ledarna.

Februarirevolutionen 1917

Går man efter vår egen tideräkning ägde *Februarirevolutionen 1917* egentligen rum i mars. Den hade flera orsaker; bl.a. bristen på mat och bränsle i landet, samt de militära misslyckandena under första världskriget. Dessutom hade tsaren vid ett flertal tillfällen upplöst *duman* och därigenom svikit sina löften till liberalerna. Hungrande arbetare gick samman med desillusionerade soldater och demonstrationer utvecklades till upplopp. Tsarens vaktstyrka, kosackerna, vägrade skjuta mot folksamlingen och den 2 mars tvingades *tsar Nikolaj II* att abdikera. *Duman* bildade istället en provisorisk regering, som bestod av bl.a. aristokrater och intellektuella.

Oktoberrevolutionen 1917

Under augusti och september drabbades den provisoriska regeringen av kris efter kris. I oktober återvände Lenin i hemlighet till Sankt Petersburg för att träffa bolsjevikernas centralkommitté. En av ledarna, Lev Trotskij, började förbereda den väpnade revolten. Genom att ockupera viktiga kommunikationsknutpunkter i Petrograd och inta Vinterpalatset lyckades slutligen Lenin ta makten över Ryssland. Statskuppen lyckade utan nästan någon skottlossning alls, trots att partiet var ett av de mindre. Detta berodde dels på att bolsjevikerna var välorganiserade, men också på deras skicklighet att spela på folkets känslor och erbjuda dem det de ville ha - fred, bröd och jord.

Vladimir Lenin (1870-1924)

Lenin växte upp i en välbärgad medelklassfamilj i staden Simbirsk. År 1887 avrättades den äldre brodern Aleksandr för att ha försökt mörda tsaren. Samma år tog Lenin kontakt med revolutionära kretsar då han började studera juridik vid universitetet. På grund av studentdemonstrationer blev han relegerad och blev inte färdig jurist förrän 1891. Hela tiden var Lenin aktivt engagerad i olika revolutionära organisationer.

År 1895 arresterades han, dömdes till fängelse och förvisades slutligen till Sibirien. Lenin var marxistisk teoretiker och ägnade en stor del av sin tid åt att brevväxla med den kommunistiska intellektuella eliten i Europa. Efter strafftidens slut lämnade Lenin Ryssland och tillbringade åren fram till 1917 i bl.a. Paris, Schweiz, London och Bryssel. Den enda gången han återvände till Ryssland var för att delta i 1905 års revolution. Trots sin utomlandsvistelse var han ledare för bolsjevikpartiet och skrev ned sina revolutionära teorier i tidningen *Iskra* (Gnistan).

Då februarirevolutionen utbröt befann sig Lenin i Schweiz. Han fick hjälp av Tyskland för att ta sig till Petrograd och anlände i april samma år. I november, efter oktoberrevolutionen, genomförde Lenin val i landet. Dock valde han att ignorera valresultatet då det visade sig att bolsjevikerna endast fått tjugofem procent av rösterna.

Alexandr Kerenskij (1881-1970)

Kerenskij växte upp i samma stad som Lenin och även han studerade juridik. Under tsarens sista år vid makten ägnade Kerenskij mycket tid som advokat åt att försvara åtalade revolutionärer. Han var medlem i det socialist-revolutionära partiet och satt med i duman. Tack vare sin vältalighet och popularitet hos folket kunde Kerenskij kombinera ett vice ordförandeskap i den lokala sovjeten med posten som först justitie-minister och därefter krigsminister i den provisoriska regeringen. Det var först under sommaren 1917 som situationen blev ohållbar. Som krigsminister växte hans impopularitet hos det krigströtta folket. I juli utnämndes Kerenskij till regeringschef och flyttade till Vinterpalatset. Då oktoberrevolutionen inleddes gjorde Kerenskij ett sista försök att samla ihop de militära styrkorna, men tvingades till slut fly ur landet. Större delen av sitt liv tillbringade han sedan i Frankrike och USA, där han bland annat skrev sina memoarer.

Diskussionsfrågor

1. Nämn några av orsakerna till den ryska revolutionen.
 2. Vilka var bolsjevikerna?
 3. Ge minst en tänkbar orsak till att Lenin blev revolutionär.
 4. På vilket sätt var Karl Marx viktig för Lenin?
 5. Varför var pressen viktig för revolutionärerna?
 6. Nämn minst en skillnad mellan Kerenskij och Lenins filosofier.
 7. Nämn några orsaker till varför tsaren störtades.
 8. När (ungefär) började Lenin och Kerenskij få större inflytande? Nämn några orsaker varför.
 9. Berätta kortfattat vad som hände under oktoberrevolutionen.
 10. Föreställ dig att du är Lenin, i exil utomlands. Skriv ett brev hem.
 11. Ta reda på mer om vad som hände i Ryssland efter revolutionen, under t.ex. Stalins tid.
- I filmen tar man upp hur den ryska revolutionen påverkat framtiden för många ryssar. Spekulera över hur du tror att framtiden i Ryssland kunnat se ut om kommunisterna inte segrat?

Tips på andra källor

www.skolverket.se/skolnet/lankhavet/lankhavet.html - Skolverkets hemsida

www.dds.se/bibl/fraga.htm - bibliotekstjänst (ställ och få svar på vilken fråga som helst)

www.prb.se/PressText/index2.html - pressklipp-sarkiv

www.mediarkivet.se - pressklipp-sarkiv

www.studyweb.com - sök inom diverse "skolorområden" (obs! engelska)

www.kb.se - Kungliga Biblioteket

www.libris.kb.se - vad finns var på vilket bibliotek (söktjänst)